

Levensloop van E. L. Töpfer, evangelisch predikant te Peterswalden.

<https://hdl.handle.net/1874/355387>

300

(3)

LEVENSLÖÖP

VAN

E. L. TÖPFER,

EVANGELISCH PREDIKANT TE PETERSWALDEN.

Ik wil u een zeer gewigtige levensloop van een godvruchtig predikant mededeelen, die voor ontrent veertig jaren, in *Silezië*, is gestorven. Zijne ouders waren zeer behoeftige lieden, en hij werd door een bijzonder Gods-bestuur tot het predikambt geleidt, en heeft in zijn leven zeer merkwaardige lotgevallen gehad.

Hij werd geboren in 1707, te *Langen*, een vlek in *Darmstad*. Zijn vader was aldaar schoolmeester; dezen verloor hij reeds vroegtijdig. Hij genoot eene godvruchtige opvoeding van beide zijne ouders, maar daar hem zijn vader spoedig ontrukkt werd, zoo ervaaarde hij des te meer de vaderlijke zorg van God, als der weezen vader.

Reeds in zijne jeugd betoonde hij grooten lust voor de studie, en verzocht zijne moeder om op de latijnsche school te mogen gaan. Daar zij echter eene arme weduwe was, antwoorde zij met tranen: « wat, wilt gij studeren? Ik kan u hiertoe geen penning geven.” « Ach mijne lieve moeder! hernam hij, de lieve God vordert dit niet van u, maar heeft mij een gezond verstand en handen tot werken geschonken, zoodat ik hoop, al is het ook met vele bezwaren vergezeld, mijn brood te kunnen verdienen.” Zoo werd zijn vertrouwen reeds in zijne vroege jeugd, op Gods liefderijken bijstand gesterkt, en hij werd ook in zijne verwachting niet beschaamd, want hij ontving gelegenheid om naar *Wildingen*, in het vorstendom *Waldeck* te komen, waar een weeshuis en school bestond, om zich in talen en wetenschappen en in de gronden der godgeleerdheid te kunnen oefenen, en werd in hetzelfde opgenomen.

In de nabijheid dier plaats woonde zeker Heer, *Forstmeister* genaamd, met wien hij in kennis kwam, en diens toegenegenheid won, zoodat deze hem aldaar met de noodige behoeften ondersteunde; hierbij zocht hij zelve ook nog wat te verdienen, als koorzanger, waartoe hij eenige liederen vervaardigde, welke bij sommige gelegenheden gezongen werden.

Daar hij bij een goed geheugen, ook een gezond verstand bezat, zoo verzamelde hij zich al ras

vele schoone en nuttige kundigheden, en boven al was er hem zeer aan gelegen, om het woord van God biddende te onderzoeken, en wanneer hij andere studiën ondernam, dezelve mede door het gebed te heiligen. Ziet, lieve lezers! dat is vooral gewichtig, en moest gij ook doen bij alles wat gij onderneemt; dan ontvangt gij eerst den regten zegen op alle uwe verrigtingen, want de spreuk is u immers niet onbekend:

« *Aan Gods zegen, is alles gelegen.* »

Van deze school werd de jonge Töpfer verplaatst naar de hoogeschool te *Giesen* in *Hessen*. Aldaar bleef hij echter niet lang, maar gaf zich moeite om op de nog hoogere school te *Jena* te komen, alwaar te dier tijd zeer godvruchtige leeraars waren. Het koste hem echter veel moeite hiertoe te geraken, naardien zijne bekrompene omstandigheden hem hinderlijk waren, en hij daardoor steeds in de engte gebragt werd, zoodat hij door aanhoudende en dringende gebeden tot God moest roepen. Hij ontving van eenige goede vrienden zeven guldens, waarmee hij echter niet ver kon komen, en ter naauwernood zijne reiskosten bestrijken; zoodat hij te *Jena* komende, slechts eenen schelling over had. Toen hij de poort intrad, ontmoette hem een arm mensch, over welken hij zoo bewogen werd, dat hij hem zijn overgebleven schelling nog

schonk, zoodat hij nu niets over behield. Hij had in deze stad slechts een eenige kennis; deze was een student, tot welken hij zich begaf, en zijne kleine pakkagie nederlag, terwijl hij tot hem zeide: « Lieve vriend! ik kom om bij u te verblijven, en mijne studiën op deze hoogeschool voort te zetten; » waarop deze verschrikt antwoorde: « zijt gij dwaas; waarvan wilt gij studeren? Gij hebt immers geen geld, en ik kan u ook niets geven. » Maar God neigde daarna zijn hart, zoodat hij hem op zijne kamer nam, en tot hem zeide: « dan behoeft gij geen huur te betalen, en kunt op eene stoel slapen en bij mijn licht zien te werken, en hetgeen ik ontberen kan, dat zal ik u geven; doch dit is dagelijks niet meer dan eenen penning. » « o daarmede kan ik rondkomen, » antwoorde de jonge Töpfer; en hij behielp zich waarlijk eenen geruimen tijd met ééne penning brood daags. Daar het toen juist zomer was, ging hij menigmaal met zijn penning brood op een klein eiland, waar hij dat brood dan met beide handen in de hoogte hief, en tot Zijnen Hemelschen Leidsman bad: « Lieve Heiland! gij hebt met weinige brooden zoovele duizenden verzadigd, gij denkt ook aan mij, gij wilt ook met dit brood den jongen Töpfer verzadigen. Leg doch uwen zegen op hetzelfde, opdat ik ook met dit weinige mijnen nooddrift stille. » Dan at hij en nam hij zijn hoed en schepte water; en was zijn honger en

dorst gestild, dan was hij zoo vergenoegd als de rijkste student.

Ziet nu eens, lieve lezers! hoe het bewaarheid wordt, hetgeen ik u te voren herinnerde: *Aan Gods zegen is alles gelegen*. Vergeet dit niet. Er zijn ook vele armen die zich met weinig moeten behelpen; echter hebben zij nog meer dan dezen jongeling om hunnen honger te kunnen stillen. Gedenkt dan gestadig om den lieven Heer Jezus te bidden, dat wanneer gij ook weinig te genieten hebt, Hij zulks ook zegenen kan en wil; dan zult gij altijd genoeg hebben en verzadigd worden, en hoe meer gij hem dankt voor hetgeen hij u geeft, des te meer wil Hij u zegenen en u meer doen toevloeijen; zoo zult gij even vergenoegd worden, als de arme Töpfer was.

Hij was van zulk een geaardheid, dat hij zijn gebrek niet ligt aan iemand te kennen gaf, maar des te meer klaagde hij den Heer Jezus zijnen nood, en verkreeg menigmaal op zijn gebed, oogenschijnlijk verhooring, waardoor zijn geloof zeer versterkt werd. Hiervan strekt het volgende ten bewijze: Toen hij eenigen tijd aan de hoogeschool gewent was, kwam het den rector (de opperste van de school) ter oore dat hij zich op zulk eene armoedige wijs moest behelpen: deze werd hierover door medelijden aangedaan, en deed hem ontbieden; hij schonk hem daarop drie daalders, opdat hij zich in een kosthuis kon

vervoegen, om aan de algemeene tafel te eten; met dit geld kon hij een vierendeel jaars rondkomen. Vol vreugde snelde hij naar zijnen vriend en verhaalde hem, hoe de lieve God voor hem had gezorgd.

Eens was het vierendeel jaars verstreken, en hij had nog geen kostgeld ontvangen, om het te kunnen uitbetalen. Toen bad hij weder regt kinderlijk tot God, dat Hij hem dat geld hetgeen hij zoo zeer behoefde, wilde doen toekomen. Na dit gebed werd hij ontboden bij Doctor Buddaeus, een leeraar der hoogeschool en een zeer vroom man: deze overhandigde hem hoewel van eenen onbekende, drie daalders; nu kon hij zijne schulden betalen en zijn kosthuis weder bezoeken. — Was dit niet eene zichtbare verhooring zijnes gebeds?

Op eenen anderen tijd waren zijne schoenen versleten. o Dacht hij, heeft de lieve God tot hiertoe zoo genadig door geholpen, Hij zal u ook nu niet verlegen laten; en daarop ging hij naar een schoenmaker en bestelde een paar schoenen. Doch toen des schoenmakers vrouw dezelve te huis bragt, geraakte hij in groote verlegenheid, en zeide tot haar: « ik heb thans gebrek aan geld, lieve vrouw! maar ik heb een rijke Vader» (hij bedoelde zijn hemelsche Vader). « O, zeide zij, wanneer gij een rijken vader hebt, wil ik u de schoenen gerust laten.» Verscheidene weken verliepen, en nog vond hij geen middel om de-

zelve te betalen. Vol bekommering ging hij eene wandeling doen in het vrije veld; alwaar hij den Heer Jezus zijnen nood voordroeg, en bad, dat Hij hem toch niet te schande mogt laten worden. Terwijl hij zoo biddende was, ontmoete hem een Heer in het zwart gekleed; deze zag hem sterk aan, beschouwde hem als in nood zijnde, en vroeg hem vriendelijk wat hem ontbrak, en waarom hij zoo bedroefd was. Hij verhaalde aan dien vreemde alles zeer openhartig, en zeide hem ook waar hij woonde. Naauwelijks was hij weder te huis, of daar meldt zich eene dienstmaagd aan, en brengt den jongen Töpfer een pakje van dien zelfden Heer, en maakte zich terstond weder weg; en bij het openen vond hij in hetzelfde: een rok, een vest en twee goudstukken. Welk eene vreugde! Nu had hij overvloed om zijne schoenen te betalen en zich te kleeden; hij snelt naar zijn vriend en toont hem zulks, en zegt: «ziet eens deze kleederen; is het niet als of de lieve Engelen die zelf gebragt hebben!»

Hij kon niet genoeg loven en danken dat hij naar *Jena* gekomen was. Er was te dier tijd eene groote opgewektheid onder de studenten; een groot aantal jonge lieden verbond zich onderling, om alleen voor den Heer Jezus te leven, en voor Hem hunne studien voortzetten, om Hem daarna in het predikambt te kunnen dienen. Van daar zijn naar Duitschland en elders, vele

heerlijke Godsmannen uitgegaan. Ook Töpfer werd aldaar krachtig opgewekt. Als hij van *Jena* sprak, zeide hij altijd: « dat was mijne geestelijke geboortestad.” Toen hij zijne studien aan de hoogeschool voltooid had, kreeg hij eene plaats als huis-kandidaat; waarna hij een beroep ontving naar *Kloosterbergen*, bij *Maagdenburg*, alwaar te dier tijd eene school was, in welke hij als leeraar werd aangesteld. Aan deze school stond de Abt Steinmetz, een beroemd prediker en een bijzonder godvreezend man. Deze beminde hem, en nam hem eens mede op zijne reize naar *Wernigerode* bij *Harz*, alwaar hij in kennis geraakte met den vromen graaf von Promnitz; hetwelk van achter bleek een bijzonder Gods-bestuur te zijn geweest, aangezien de graaf hem eenigen tijd daarna, beriep als predikant op zijne goederen in *Silezië*. Hij arbeide inmiddels in de school te *Kloosterbergen* met veel getrouwheid; hij had een' bijzonderen ijver om zielen voor Jezus te winnen, waarom hij des zondags, zoo in de stad als te *Kloosterbergen* oefeningen hield, soms aan andere plaatsen tweemaal des daags.

In het jaar 1727 werd hij voor de eerste-maal als leeraar beroepen naar *Staszfurt*, eene kleine stad bij *Maagdenburg*, alwaar hij tot 1743 bleef; waarna hem de genoemde graaf von Promnitz naar *Silezië* deed komen, en wel naar *Peterswalden* bij *Reichenbach*; alwaar de Koning

dat jaar verlof had gegeven eene kerk te mogen bouwen, en in deze nieuwe kerk werd hij als de eerste Evangelische Predikant ingewijd; alwaar hij tot aan zijn einde, met veel zegen mogt arbeiden.

Hij bezat eene hartelijke liefde voor zijnen Heiland en voor die zielen, welke aan zijne zorg waren vertrouwd, en bezat eene bijzondere gave om uit de natuur aanleiding te ontleenen ter opleiding tot geestelijke dingen. In weldoen was zijne blijdschap gelegen, en het vertrouwen op zijnen Heer en Heiland dat hij van der jeugd aan bezat, bleef hem zijn geheele leven bij, ook onder de zwaarste beproevingen, welke hij van tijd tot tijd nog moest doorworstelen. De volgende voorbeelden kunnen hiervan ten bewijs strekken:

Hij had vijf kinderen uit zijnen echt, waarvan hij er vier door den dood verloren, en slechts eenen zoon overgehouden had, die door zijne gedragingen hem veel kommer en smart veroorzaakte. Hij liet hem studeren, doch hij kwam zeer ongeschikt van de studie terug, en liet zich aanwerven onder de Bosniacken, van waar hij, na een korstondig verblijf, door de officiers werd terug gezonden. De graaf von Stolberg nam, om den vader in zijne verlegenheid te hulp te komen, dezen onberadenen zoon tot zich naar *Wernigerode*; doch deze aldaar zijnde, ontvreemde den graaf een paard en reed er mede weg,

om zich met troepen naar *America*, hetwelk toen juist in oorlog was, te laten inschepen. Niemand durfde dit berigt den vader brengen; eindelijk nam de schoolmeester dit op zich, en trachte deze hem voortebereiden, door vooraf te zeggen, dat hij niet te zeer moest verschrikken; maar onze lieve vriend bezat een helder geloof en antwoorde den schoolmeester: « gij zijt toch allen wonderlijke menschen, gij kunt mij niet verschrikken. Ik heb met God in het gebed zoo lang geworsteld, dat ik mij aan zijnen wil in alles hoop te onderwerpen.

Deze man had ook eene merkwaardige ervaring in den zeven-jarigen oorlog. Gedurende dezelve lag het Keizerlijk Huzaren regiment op zijne plaats in bezetting. Vijandige personen zochten hem bij een voornaam Keizerlijk officier in verdenking te brengen, stelden hem aan denzelfden voor als een zeer rijk maar gierig man, bij wien zeer veel te halen en te plunderen was. Dit berigt vond ingang bij den officier, en deze zond daarop een commando Huzaren onder bevel van een luitenant, naar de pastorij. De predikant, hunne komst bemerkende, ging hun te gemoet en vroeg hun wat zij te bevelen hadden. « Niets te bevelen, antwoorde de officier, dan u van uwen grooten rijkdom wat te ontlasten, omdat gij zulk een rijk, maar gierig mensch zijt.» « O! hernam de waardige Töpfer, ik vrees voor ulieden niet, want ik sta onder God, die een God der liefde

is, en indien gij Hem zóó kendet, als ik Hem ken, dan zoudt gij noch mij, noch iemand plunderen." Zoo sprak hij tot hen, en ziet! de huzaren namen hunne mutzen af, hoorden hem eerbiedig aan en keerden zonder aan plundering te denken, in stilte terug.

Hij bezat ook eene eigendommelijke vrijmoedigheid in zijn prediken. Eens predikende over Eph. II vs. 8: *Uit genade zijt gij zalig geworden*, zeide hij in de toepassing, vraagsgewijze tot zich zelve: «hoe staat het met u, mijn lieve Töpfer, wilt gij ook zalig worden?" Daarop voortgaande, zeide hij: «lieve toehoorders! als ik bedenk wie ik van nature ben, zoo kan ik niet zalig worden, en als ik mij aanzie wat ik door de genade geworden ben, kan ik nog minder hopen; daar ik echter weet, en hiervan zoo overtuigd ben, als ik thans voor uw aangezicht sta, dat mij barmhartigheid geschied is, zoo ben ik ook even zoo verzekerd dat Töpfer zalig zal worden.

In zijne laatste uren bezocht hem een vriend, tot wien hij onder anderen zeide: «Ik heb den Bijbel zoo menigmaal bestudeerd, en uit denzelven gepredikt, en nu ben ik zoo zwak van geheugen, dat ik mij slechts ééne tekst weet te herinneren, maar aan dezelve wil ik mij ook houden, zoolang ik leef: *Bergen zullen wijken en heuvelen wankelen, maar Mijne goedertierenheid zal van u niet wijken, en het oer-*

bond mijns vredes zal niet wijken, zegt de Heer, uw ontfermer. Jes. LIV vs. 10.

In het jaar 1788 ging deze waardige predikant zalig in, in zijns Heeren vreugde, in den ouderdom van 81 jaren. Hij heeft eene schoone verzameling van gedichten nagelaten.

Gedrukt en te bekomen bij M. WIJT & ZONEN,

à 7½ cents.